

శ్రీసరస్వతీస్తోత్రమ్ ౨

{|| శ్రీసరస్వతీస్తోత్రమ్ ౨ ||}

యా కున్దేన్దు-తుషార-హార ధవలా యా శుభ్ర-వస్త్రావృతా
యా వీణా వర-దణ్డ-మణ్డిత-కరా యా శ్వేత-పద్మాసనా ।
యా బ్రహ్మచ్యుత-శఙ్కర-ప్రభృతిభిః దేవైస్సదా పూజితా
సా మాం పాతు సరస్వతీ భగవతీ నిశ్శేష-జాడ్యాపహా ॥ ౧॥

శ్రీమచ్ఛన్దన-చర్చితోజ్వలవపుః శుక్లామ్బరా మల్లికా-
మాలాలాలితకున్తలా ప్రవిలసన్ముక్తావలీశోభనా ।
సర్వజ్ఞాననిదానపుస్తకధరా రుద్రాక్షమాలాఙ్గితా
వాగ్దేవీ వదనామ్బుజే వసతు మే త్రైలోక్యమాతా శుభా ॥ ౨॥

జయ జయ దేవి దయాలహరి జనని సరస్వతి పాలయ మామ్ ।
అమలే కమలాసనసహితే అద్భుతచరితే పాలయ మామ్ ॥ ౩॥

మాతర్మజ్జలగుణజాలే మనోజ్ఞశీలే పాలయ మామ్ ।
కిరీటకుణ్డలసుశోభితే కిన్నరగీతే పాలయ మామ్ ॥ ౪॥

భగవతి భారతి గీర్వాణి పన్నగవేణి పాలయ మామ్ ।
సర్వలోకపరిపూజితచరణే రత్నాభరణే పాలయ మామ్ ॥ ౫॥

కమలముఖి కమలపదే కమలదలాయతవిలోచనే ।
కమలమాలికే కమలకరే కమలాసనదయితే వరదే ॥ ౬॥

విమలమతే విధుమకుటి విబుధగణార్చితచరణయుగే ।
విద్యన్మానసరాజహంసి విద్యారూపే సరస్వతి ॥ ౭॥

బుద్ధిచాతురీం భారతి మే పూరయ దేవి కృపాలహరీమ్ ।

ముక్తే వర్ధయ మయి నితరాం ముదమనిశం దిశ మమ జనని ॥ ౮॥

సురమునిగేయే విధిజాయే సుస్మితవదనే శుభసదనే ।

స్వరమయవీణాపుస్తకధారిణి పరబ్రహ్మరూపిణి వాణి ॥ ౯॥

నిరావధికరుణే నిరామయే నిత్యే నిర్మలగుణోజ్జ్వలే ।

పరమపావని త్వం మమ హృదయే భగవతి భారతి విహర సదా ॥ ౧౦॥

తామరసాసనముఖనిలయే ధార్మికజనపాలనసదయే ।

సర్వలోకపరిపూజితపాదే రజ్జాయ భారతి మమ వాణిమ్ ॥ ౧౧॥

కామదుఘా భవ నస్సతతం కాఞ్చనమణిమయవిభూషణే ।

సామగానలోలే సుకపోలే శారదామ్బికే పాలయ మామ్ ॥ ౧౨॥

॥ ఇతి శ్రీ సరస్వతీ స్తోత్రం సమ్పూర్ణమ్॥

{శ్రీ ARGE Commentary N.Balasubramanian bbalu@sify.com}

COMMENTS:- In the following comments these abbreviations are used.

SS -Sivasahasranamam (Padmapuranam with the commentary of

Sri Paramasivendra Sarasvati.

LS - Lalithasahasranamam with the commentary of Sri Bhaskaracharya.

BG - Bhagavadgita

All living beings instinctively seek comfort and happiness.

They all dislike discomfort and pain. But in life we find that

the happiness that we seek eludes us. Even if we find a modicum of

happiness, it lasts for a short period only and is followed by a

spell of unhappiness. So our scriptures term this kind of happiness as not true happiness but unhappiness only because either it makes one hanker for more of the kind and leaves one restless and not enjoy the happiness on hand or is followed by unhappiness. Krishna wants us to ponder over this fact. He calls this life as a the repository of unhappiness and ephemeral. దుఃఖాలయమశాశ్వతమ్।

BG (8-15). The ideal condition will then be to have happiness that is never ending. One would like to have happiness at all times and at all places. Such a condition appears like chimera or a distant dream. But our scriptures say that this need not be so; because our very nature is such happiness and wisdom. But then we cannot accept this statement looking at the condition we find ourselves in now.

The reason is said to be that our true nature is veiled by spiritual ignorance. This is stated by Krishna అజ్ఞానేనావృతం జ్ఞానం

తేన ముహ్యంతి జన్తవః। BG (5-15). This spiritual ignorance is known variously as avidya, ajnanam, maya and prakriti. The power of maya deludes us and makes us believe that we are the mixture of the body and mind and are subject to many ills such as sickness, pain, sorrow etc., that pertain to them. Krishna mentions these and says జన్మ-మృత్యు-జరా-వ్యాధి-దుఃఖ-దోషానుదర్శనమ్।

(BG-13-8). that one should discern the defects such as birth, death, old age, disease and sorrow that are the hallmark of life. But, truly speaking these ills pertain to the body and mind and not to us - the true self. The remedy then is to get the right knowledge. Just like darkness is dispelled by light, ignorance is dispelled by right knowledge. Once the ignorance about Self is removed true knowledge shines. Then we will be able to realise that we are separate from the body/mind complex and the ills that beset the body and mind

cannot affect us. Krishna points this out in BG (5-16) as follows.

జ్ఞానేన తు తదజ్ఞానం యేషాం నాశితమాత్మనః ।

తేషామాదిత్యవజ్ఞానం ప్రకాశయతి తత్పరమ్ ॥

The question then, is how to get the right knowledge? Firstly one

should do the duties prescribed by the scriptures. This first step

is necessary as this will cleanse the mind of impurities. చిత్తస్య

శుద్ధయే కర్మ says Shri Shankaracharya in his Vivekachudamani

(11). Then one should worship the Lord whom the vedas describe as

the repository of all knowledge.

ఈశానస్సర్వవిద్యానాం ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం

బ్రహ్మైవధిపతిర్బ్రహ్మణోబ్రహ్మైవధిపతిర్బ్రహ్మ శివో మేఽస్తు సదాశివోమ్ ॥

The Mundaka Upanishad (1.1.9).says

యః సర్వజ్ఞః సర్వవిద్యస్య జ్ఞానమయం తపః ।

తస్మాదేతద్బ్రహ్మ నామ రూపమన్నం చ జాయతే ॥

that He is the omniscient Being. He created Brahma the creator

of all beings and taught Him (Brahma) the vedas to enable Him to

carry on with the work of creation. The Svetasvatropanishad (6-18)

says this as follows.

యో బ్రహ్మణం విదధాతి పూర్వం యో వై వేదాంశ్చ ప్రహిణోతి తస్మై ।

తం హ దేవమాత్మబుద్ధిప్రకాశం ముముక్షుర్వై శరణమహం ప్రపద్యే ॥

The Lord is moved by the sincere devotion of the seeker and grants

him the wisdom that helps in destroying the darkness of ignorance. He

says this in BG(10-10,11).

తేషాం సతతయుక్తానాం భజతాం ప్రీతిపూర్వకమ్ ।

దదామి బుద్ధియోగం తం యేన మాముపయాన్తి తే ॥

తేషామేవానుకంపార్తం అహమజ్ఞానజం తమః ।

నాశయామ్యాత్మభావస్తో జ్ఞానదీపేన భాస్వతా ॥

The vedas describe the Lord as having matted hair, three eyes and crystal clear body. When He appeared as DakShinamurty to teach the highest wisdom to the sages He had all these and also a rosary and a book in His hands. The DakShinamurtyupanishat describes His form as follows.

స్ఫటిక-రజతవర్ణం మౌక్తికీమక్షమాలాం

అమృతకలశవిద్యాం జ్ఞానముద్రాం కరాగ్రే ।

దధద-మురగకక్షం చన్ద్రచూడం త్రినేత్రం

విధృతవివిధభూషం దక్షిణామూర్తిమీడే ॥

Such a Supreme Being appears in various forms to enable people to worship Him and to satisfy their diverse tastes. One such form that is popular among all is that of Sarasvati Devi. She is also described as having matted hair, three eyes and crystal clear body. She is also having rosary and a book in Her hands. She is worshipped by other gods like Brahma, Vishnu and Siva. This is said in the first verse given above. In fact our scriptures say that it is the Supreme Being that appears as Brahma, Vishnu, Shiva etc . cf.,Narayana Suktam (Taittiriyaanyakam, 4.10.13) స
బ్రహ్మ స శివః స హరిః సేన్ద్రః సోఽక్షరః పరమః స్వరాట్ ॥

Lord Krishna says that He (the Supreme Being) alone appears as all deities. Any worship offered to any form and name goes to Him alone

and He alone grants the wishes of the worshippers through that form.

But such worshippers of these various forms do not realise the truth.

యో యో యాం యాం తనుం భక్తః శ్రద్ధయాఽర్చితుమిచ్ఛతి ।

తస్య తస్యాచలాం శ్రద్ధాం తామేవ విదధమ్యహమ్ ॥ BG(7-21).

Whichever form a devotee wishes to worship with faith, I make

the faith more firm.

స తయా శ్రద్ధయా యుక్తః తస్యారాధనమీహతే ।

లభతే చ తతః కామాన్ మయైవ విహితాన్వితాన్ ॥ BG(7-22).

Possessed of that faith, he engages in the worship of that form and

he obtains his desires that are indeed granted by Me alone. Thus,

the Supreme being alone that is worshipped as Sharada Devi represents

Brahma, Vishnu and Shiva is said in one of Her names in the 108 names

(నామావలిః) as : బ్రహ్మ-విష్ణు-శివాత్మికా । This same name

can also be seen in the 108 namavali of Lakshmi. The list of 108 names

also have the names శారదా, రమా, శివా-(శివాభేదా శివా),

చణ్డికా, చాముణ్డీ, వారాహీ । She can be worshipped by all,

though each one may have different desires, and She will fulfill

all those desires. Lalitha Devi has also the name Sarasvathi

(LS 703). సరస్వతీ - సరస్వతీ జ్ఞానాభిమానినీ

దేవతాఽజ్ఞానసముద్రరూపేత్యర్తః । She has the form of DakShinamurti

also. (LS724). దక్షిణామూర్తిరూపిణీ - శివస్య దక్షిణాభిముఖీ

మూర్తిర్బ్రహ్మ-నారాయణాదేరధ్యపకత్వేన ప్రసిద్ధా । All these show

that whom we call as Sarasvati is the very Supreme Being only. This

is said as పరబ్రహ్మరూపిణీ in verse No.9 in the poem given in

the beginning.

The Mukhapanchasati says that She is also Kamakshi.

విమలపటీ కమలకుటీ పుస్తకరుద్రాక్షశస్తహస్తపుటీ।
కామాక్షి పద్మలాక్షీ కలితావిపజ్ఞీ త్వమేవ వైరిజ్ఞీ ॥

(Mukhapanchashati - Aryashatakam -92). The verse says that Kamakshi alone shines as Sarasvati wearing clean robes who is seated in a lotus flower, has a book and rosary in her beautiful hands, has charming eyes and holds the veena in Her hands. She is also known as Sharadha Devi. She is seen at Shringeri temple with chinmudra (in which the thumb and index finger are joined together and the three other fingers stand apart), rosary, a book and a pot containing nectar. The Kamalajadayitashtakam (కమలజదయితాష్టకమ్) composed by the late acharya Shri Nrisimha Bharati Swamigal of Shringeri describes Her form as follows.

విద్యాముద్రాక్షమాలామృతఘట-విలసత్పాణి-పాథోజజాలే
విద్యాదాన-ప్రవీణే జడ-బధిర-ముఖేభ్యోఽపి శీఘ్రం నతేభ్యః ।
కామాదీనస్తరాన్ మత్సహజ-రిపువరాన్ దేవి నిర్మూల్య వేగాత్
విద్యాం శుద్ధాం చ బుద్ధిం కమలజ-దయితే సత్త్వరం దేహి మహ్యమ్ ॥

విద్యాముద్రా = chinmudra or jnanamudra as mentioned above. The thumb represents Paramatma or the Supreme Being described as the size of the thumb (for the purpose of meditation) in the Katha Upanishad (II-1-12) in the following mantra.

అఙ్గుష్ఠమత్రపురుషో మధ్యే ఆత్మని తిష్ఠతి ।
ఈశానో భూతభవ్యస్య న తతో విజిగుప్సతేఽవతద్వై తత్ ।

The mudra represents the merging of the jivatma and Paramatam that is implied by the mahavakyam. The three fingers represent the three bodies (gross, subtle, causal). The jivatma, represented by the

index finger, has to get free of the bodies to realise its identity with the Paramatma, represented by the thumb. Sharadha Devi has this mudra as also DakShinamurti. Then, She (as also DakShinamurthi) has the rosary in another hand. The string of beads is made of crystal or rudrakSha beads. The rudrasha beads are from the tree that are said to have sprung from the tear drops that fell from the eyes of Shri Rudra. The RudrakShajabalopanishad says this as follows.

అథ హైనం కాలాగ్ని రుద్రం భుసుణ్ణః పప్రచ్చ కథం
రుద్రాక్షోత్పత్తిః తం హోవాచ భగవాన్ కాలాగ్ని రుద్రః ।
దివ్యవర్షసహస్రాణి చక్షురుస్మృలితం మయా ।
భూమావాక్తి పుటాభ్యాం తు పతితా జలబిన్దవః ।
తత్రాశ్రుబిన్దవో జాతా మహారుద్రాక్ష వృక్షకాః ।
భక్తానాం ధారణాత్ పాపం దివారాత్రికృతం హరేత్ ।
సుప్తే పీతే సదాకాలం రుద్రాక్షం ధారయేన్నరః॥

The AkShamalikopanishat (అక్షమాలికోపనిషత్) gives the procedure for purifying the rosary or the string of beads. In this procedure one invokes each letter of the alphabet in each bead and does puja. Thus the first letter is అ and the last letter is క్ష. The name AkSha (అక్ష) represents all the letters of the alphabet. The letters are arranged either in the ascending order or descending order. So, we have the string having either 54 beads standing for the 54 letters or 108 beads representing both the orders.

పంచభిర్గవ్యైః గన్ధోదకేన సంస్నాప్య,
తస్మాత్ సాక్షారేణ పత్ర కూర్చేన స్నాపయిత్వా,
అష్టభిర్గన్జైః ఆలిప్య, సుమనః స్థలే నివేశ్య,
అక్షతపుష్పైరారాధ్య, ప్రత్యక్షమాదిక్షానైర్వరైర్భావయేత్ ।

Sarasvathi Devi uses the rosary for japa just to inspire us to do

japa and gain purity of the mind. A pure mind is a prerequisite for acquiring and assimilating spiritual wisdom. The qualities that characterise a pure mind that qualifies for receiving spiritual teachings from a guru are given in detail in chapters 13 and 16 of Gita. Krishna calls these qualities as divine qualities or **దైవీ సంపత్**. She has **విద్యా** a book, indicating the scriptural knowledge. This is said as **సర్వజ్ఞాననిదానపుస్తకధరా** in verse No.2 in the poem given in the beginning. She is ready to give the vedic wisdom to one who worships her with devotion. This was indicated above in the verses BG(10-10,11). The famous Tamil poetess Avvaiyar gives a delightful meaning to Sarasvathi holding a book made of handful of palm leaves in Her hand. Avvaiyar says it is to show that what even She has learnt is only a handful and what is not learnt is vast as the universe. So one should never become puffed up with one's learning. Then, pot of amrita or nectar symbolising moksha or liberation. So, if we do japa and get a pure mind, learn the scriptures from a qualified guru and understand the teachings and also worship Her She will bless us with spiritual wisdom which will lead us to liberation.

In the last line of the verse **విద్యాం శుద్ధాం చ బుద్ధిం కమలజ-దయితే సత్వరం దేహి మహ్యమ్॥** the spiritual seeker

prays to Her to bless him with a pure mind and knowledge. He prays for **విద్యా** or knowledge. The Mundaka upanishat divides knowledge into two categories - the inferior one and the superior one.

**ద్యే విద్యే వేదితవ్యే ఇతి హ స్మ యద్రుహ్మవిదో వదంతి పరా చైవాపరా చ ।
తత్రాపరా ఋగ్వేదో యజుర్వేదః సామవేదోఽథర్వవేదః శిక్షా కల్పో
వ్యకరణం నిరుక్తం ఛన్దో జ్యోతిషమితి ।**

అథ పరా యయా తదక్షరమధిగమ్యతే॥

The former one represents the secular knowledge that includes the sciences, literature, grammar etc. This is termed as అపరా విద్యా or the inferior knowledge. This is named "inferior" because any amount of this knowledge may help one to gain name, fame and perhaps lot of wealth but will not lead to liberation or moksha.

Sankaracharya, in his commentary says that the lower knowledge is ignorance only that has to be eradicated, inasmuch as nothing in reality is known by knowing the objects of ignorance.

అపరా హి విద్యా అవిద్యా, సా నిరాకర్తవ్యా ।

తద్విషయే హి విదితే న కిఞ్చిత్తత్త్వతో విదితం స్యాదితి ।

Liberation can be had by acquiring the spiritual knowledge

only. There is no other means to gain liberation. Our scriptures

very firmly assert this fact. తమేవం విద్వానమ్మత ఇహ భవతి

నాన్యః పన్థా విద్యతేఽయనాయ॥ (Purushasukta, No. 17) We worship

Sarasvati for granting us both types of knowledge.

She is described as Vak Devi or as the Goddess presiding over

the power of speech. The popular hymn Shyamaladandakam says that

if one meditates on Her holding a rosary of crystal beads, a book

that represents essence of wisdom, a hook or goad and a noose then

he will become a great poet. From his mouth will flow words in the

form of prose and poetry.

పాణిపద్మద్వయేనాక్షమలామపి స్ఫాటికీం జ్ఞానసారాత్మకం పుస్తకం

చాఙ్ముశం పాశమాబిభ్రతీ యేన సంచిన్త్యసే,

తస్య వక్త్రాన్తరాధ్యపద్యాత్మికా భరతీ నిఃసరేత్॥

The Rig veda worships Her as Vak Devi.

ఓం ప్రణో దేవీ సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ! ధీనామవిత్ర్యవతు ॥ ఓం॥

(Rig veda. 6.5.12). Lord Shiva is also known as such. One of His names to be seen in the list of His 108 names and also in the 1008 names is గిరిశః - గిరి భక్తానాం వాచి సకలవిద్యాప్రవచన

నిగ్రహానుగ్రహ సామర్థ్య ప్రదానేన వసతి ఇతి గిరిశః।

She is also known as Medha Devi (మేధాదేవీ). Medha implies intellectual brilliance and also retentive power. The Medha Suktam (మేధాసూక్తమ్) in the Taittiriya Aranyakam (4.10.41-44) praises Her and says that one who receives Her grace becomes a sage, wealthy and obtains various other riches. He gets the spiritual enlightenment by which he crosses the ocean of samsara.

త్వయా జష్ట ఋషిర్భవతి దేవీ త్వయా బ్రహ్మోఽగతశ్రీరుత త్వయా।

త్వయాజష్టశ్చిత్రం విస్తతే వసు సా నో జపస్వ ద్రవిణేన మేధే।

Thus the worship of Sarasvati Devi is necessary to have a happy life in this world and also to get relief from the frightful cycle of birth and death. Let us wind up this short piece with a prayer to Her.

సర్వమజ్గలమాజ్గల్యే శివే సర్వార్థసాధికే।

శరణ్యే త్ర్యంబుకే గౌరి నారాయణి నమోఽస్తు తే ॥ (Devimahatmya, XI,9.)

O auspicious One! You are the source of all auspiciousness. You are the accomplisher of all cherished desires. You are the giver of refuge. You possess the eye of wisdom and beautiful form. O You Power divine! salutations to You.

}

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

Last updated తీoday

Saraswati Stotram 2 Lyrics in Telugu PDF

% File name : sarasvatistotram2.itx

% Location : doc_devii

% Language : Sanskrit

% Subject : philosophy/hinduism/religion

% Transliterated by : N.Balasubramanian bbalu at sify.com

% Proofread by : N.Balasubramanian bbalu at sify.com

% Translated by : Commentary N.Balasubramanian bbalu@sify.com

% Latest update : August 24. 2013

% Send corrections to : Sanskrit@cheerful.com

% Site access : <http://sanskritdocuments.org>

%

% This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study

% and research. The file is not to be copied or reposted for promotion of

% any website or individuals or for commercial purpose without permission.

% Please help to maintain respect for volunteer spirit.

%

We acknowledge well-meaning volunteers for Sanskritdocuments.org and other sites to have built the collection of Sanskrit texts.

Please check their sites later for improved versions of the texts.

This file should strictly be kept for personal use.

PDF file is generated [October 13, 2015] at Stotram Website